

УДК 581.47:634.51

**МІНЛИВІСТЬ МОРФОЛОГІЧНИХ ОЗНАК
ПЛОДІВ ВОЛОСЬКОГО ГОРІХА**

В.Г. Миколайчук, доцент

О.С. Базаренко, студент

Миколаївський національний аграрний університет

Горіх волоський належить до родини Горіхові. Зустрічається на Балканському півострові, в Ірані, Афганістані, Гімалаях, Кореї, Китаї [2]. На думку Вавілова М.І. [1] походить з Китайського та Середньоазіатського осередків походження культурних рослин.

За даними Кохно М.А. [3], горіх був інтродукований в Крим у IV ст. до н.е. внаслідок походів Александра Македонського. В Північному

Причорномор'ї культивується з VI- V ст. до н.е. Перша офіційна згадка про вирощування горіха в Україні відноситься до 1595 року.

Плід горіха волоського – кістянка. Ядро містить багато цінних поживних речовин: жири (40-80 до 90%), білки і вуглеводи (до 25%), а також мінеральні й дубильні речовини, вітаміни та інші біологічно активні сполуки. Вміст сухих речовин досягає 95,0-97,5% загальної маси ядра плода [7]. Олія, отримана із ядер волоського горіха, приємна на смак і ароматна. До її складу входить близько 80 елементів, жиророзчинні вітаміни складають 47%. Порівняно із соняшnikовою, в ній менше насичених та мононенасичених жирних кислот, але значно більше ω -3 поліненасичених жирних кислот [4].

Найбільшими споживачами горіха є Китай, ЄС, Туреччина та США. Найбільшими виробниками є також Китай, США та ЄС, але вони не задовольняють повністю свій попит [6]. Україна є першою в Європі та п'ятою у світі країною за обсягами виробництва волоського горіха. Смакові якості вітчизняних горіхів кращі, ніж вирощених у Китаї. Експорт волоських горіхів приносить валюти в казну держави більше, ніж всі фрукти та овочі разом взяті. Причини, які впливають на зменшення площ та валового збору горіха – це недостатній обсяг коштів на підтримку існуючих та закладання нових насаджень, брак високоякісного посадкового матеріалу перспективних вітчизняних сортів [4]. Закладені після 2011 р. горіхові сади сконцентровані переважно у недержавних сільськогосподарських підприємствах [7]. У Миколаївській області такі сади закладені на площі 245,6 тис. га. Отримана від населення продукція має недоліки: вона неоднорідна за розміром, різносортна, різні і органолептичні властивості. Враховуючи, що практично всі приватні господарства реалізують горіхи посередникам, постала необхідність встановлення відповідності вітчизняних горіхів міжнародним стандартам і дослідження мінливості та однорідності горіхів на прикладі одного приватного господарства.

Об'єктом дослідження була фенотипова мінливість восьми зразків плодів волоського горіха, що вирощуються в с. Матіасове Березанського району Миколаївської області. Для досліджень були відібрані зрілі типові плоди, у яких визначали метричні та органолептичні показники за методикою Петросяна А.А. [8] з рекомендаціями Меженського В.М. [5].

Найбільша висота плодів встановлена для зразка №4, а найменша – №1 (44,56 та 20,34 мм). Маса ядра знаходиться в межах від 4,20 (№8) до 6,81 г (№2), однак найбільші показники маси мають горіхи зразка № 1 (13,93 г), а найменші – №6 (7 г). При цьому найбільша частка ядра в плоді характерна для зразка №6, а найменша – №1 (60,4 та 47,9% відповідно). Існує незначна відмінність між діаметром горіха по шву і по ширині: діаметр по ширині незначно переважає діаметр по шву у всіх зразків крім №1 та 2. Товщина шаралупи знаходиться в межах від 0,63 (№2) до 0,73 (№5), тобто це відносно тонкокорі плоди. Нами не виявлено у досліджених зразках істотної кореляції між метричними показниками плодів.

Аналіз результатів проведених досліджень свідчить, що зразки відрізняються лише за метричними показниками. Проте, за смаковими

властивостями, забарвленням та легкістю видалення ядра із горіха відмінностей не виявлено. Ядра горіхів мають приємний солодкуватий смак, видаляються із шкаралупи легко, цілими, половинками або четвертинками. Мають привабливий вигляд, у них відсутній додатковий присмак.

Використана література:

1. Вавілов М.І. Генетика і селекція / М. І. Вавілов. – К. : Урожай, 1970. – 495 с.
2. Деревья и кустарники СССР./ под. ред. П.И. Лапина. М.: Мысль, 1966. – 637 с.
3. Кохно М.А. Історія інтродукції деревних рослин в Україні. / М.А. Кохно. – К. : Фітосоціоцентр, 2007. – 66 с.
4. Луцяк В.В. Забезпечення спроможності вітчизняних агропродовольчих підприємств комерціалізації нових видів харчових олій / В.В. Луцяк, С.Е. Амонс // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – №8, 2018. – С. 35-54.
5. Меженський В.М. Якість плодів добірних форм волоського горіха (*Juglans regia* L.) на Полтавщині та Сумщині. повідомлення 3. / В.М. Меженський, Б.М. Оксьом. // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 95-річчю сортовипробування в Україні (7 червня 2018 р., м. Київ) [Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку]. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/neMzf9D>
6. Сакун Л.М. Маркетингові дослідження світового ринку волоського горіху / Л.М. Сакун, Ю.О. Нікітенко, Б.І. Мельничук // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Вип. 14, 2017. – С. 23-27.
7. Сало І.А. Основні тенденції розвитку ринку горіхів в Україні та світі // Проблеми економіки . – №4, 2012. – С. 9- 12.
8. Петросян А.А. Особенности программы и методики сортоизучения орехоплодных культур (ореха грецкого и фундука) / А.А. Петросян // Сб. науч. работ ВНИИ садоводства. - Вып. 19, 1974.– С. 220-225.